

מת על ה"כנענים"

תקופה קצרה הד רחב מאד, גרם ליוכוח בכל העתונים, נכתבו עליו תוך כמה חדשים קרוב למאה מאמרים והשימות, אחדים מהם בידי ותיקי העתונאים שהגיבו עליו בשלילה קיצונית.

במאבק, שגם הוא הוצא עליידי חוג קטן מאד, היה במידה מסוימת פרי הרוח התוקפנית של הדור הצעיר. שגדל בינתיים בארץ. דור זה החל מגיע להישגים ניכרים בשטחים רבים אך דוכא עליידי בני הדור הקשיש, שלא נתנו לו להתקדם ברוב המקצועות והתייחסו בזלזול לרוחו החדשה. במאבק טען שצעירים אלה הם נושאי תרבות חדשה, ארצי-ישראלית-מקורית, שונה מתרבות אבותיו מפני שהצעירים חונכו בנוף-ילדות ובתנאים שונים לחלוטין מאלה של האבות. אולם בניגוד לאנשי הועד לגיבוש לא שם במאבק את הדגש על מקום הלידה, והוא גם דחה את הלאומניות הגזעית והרומנטית שחיפשה קשרים מסתוריים עם העבר הרחוק.

החידוש האמיתי של במאבק היה שהוא חיפש מסקנות מעשיות מתורתו. מסקנה אחת היתה שעל הדור הצעיר בארץ, באמצעות ארגון ההגנה של אז, ליטול לידו את הכוח הפוליטי ביישוב. (כל הסמכויות למגיני היישוב). כדי להעמיד את מלחמת השחרור על בסיס המוני מאורגן.

מסקנה שנייה: הדור החדש הוא אסימטרי, שוהף טבעי לדור הצעיר הערבי בכל ארצות המרחב, שיחד אתו עליו להקים תנועה מהפכנית "שמית" למיגור המשטר הקיים בקרב הערבים והיהודים כאחת ולהקמת פדרציה שמית גדולה. תורה זו סוכמה בחוברת מלחמה או שלום במרחב השמי, שהופיעה חודשיים לפני המלחמה, ואשר תרגום תמציתה הופץ בכל רחבי המרחב. ביפו קמה קבוצה ערבית קטנה מקבילה. כשפרצה ה"מלחמה התגייסו אנשי במאבק, והקשר ביניהם נתפרק.

ארץ הפרת ומיגור אנגלי

הניגוד הפתק בין שרידי הועד לגיבוש ובין אנשי במאבק התבלט מיד עם פרוץ ה"מלחמה". אף כי אנשי במאבק התגייסו והצטרפו ברובם ליחידות קרביות, ובחלקם גם נפצעו, הרי לא השתנה יחס החיובי אל ה"ערבים". אחדים מהם השתתפו בעיבוד תוכיר למפקדת ההגנה. בו הציעו לפתוח במערכה של מלחמה פסיכולוגית שיפריד בין המשטר רים הערבים ובין הנוער הערבי המתקדם כדי להפוך את המלחמה בין העמים למלחמת אזרחים מהפכנית בקרב הערבים עצמם. תכנית זו לא נתקבלה, אולם תורת במאבק על הצורך בהקמת תנועה כל-מרחבית למיגור המשטר הקיימים ולשילוב מדינת יש-ראל במסגרת של איחוד שמי גדול, נשארה אקטואלית.

אותה שעה גיבשו הכנענים תוספת לתוריתם, שנבעה בהכרח מהתפתחות מחשבתם עד אז. באמצע המלחמה החלו בפרסום כתב-עת חדש בשם ארץ, בו טענו שאין עם ערבי בנמצא, שתושבי המזרח התיכון (בלשונם "ארץ הפרת" או "ארץ הערבים") הם שבטים חסרי לאומיות. העם הערבי החדש, המורכב מבני ארץ-ישראל, חייב להטיל את מרותו על כל הארץ הזאת, לאפשר לתושביו להפוך לעברים. השלב הראשון בתהליך זה הוא שכירת דת האיסלם והמסורת הערבית, תוך שיתוף פעולה בין העברים ובין המיעוטים השונים במרחב.

מתנגדי הכנענים ראו בתורה זו הכשרת קרקע לאימפריאליזם ערבי, ואולי אפילו סולל-דרך לתנועה פאשיסטית. אולם נמצאו שוב כמה צעירים, משוחררי המחנות, שהצטרפו לקבוצה. עמוס קינן היה אחד מהם. אולם כשנוכח לדעת שדרך הכנענים שוב אינה מובילה לשום מסקנה פוליטית מעשית, התיאש ממנה ופרש מן החוג. למעשה לא פעל החוג מאז סיום המלחמה, פרט להפצת כרוזים אנטי-ציוניים בשעת הקונגרס הציוני האחרון (העולם הזה 721). כן הקימו את הליגה למלחמה בכפייה הדתית, בה השתתפו כמה אישים שפרשו ממנה אחר שנודעה להם בזה ה"יוזמים".

לפני כשנה נפגשו שני ראשי החוג — יונתן רטוש-שלח ואהרן אמיר — עם יהודי אנגלי, המייגור שמואל וייר, אדם בעל נטייה לחוגים רב-גזעיים, שתמך פעם בקבוצת ברנסון באמריקה ושיתף אחר כך פעולה עם חביב שיבר בעל הרשימה הדמוקרטית שאספה 375 קולות בבחירות לכנסת. תוך שותפות מוזרה עם יהודי לא-ערבי זה, יסדו פירמה חדשה, מרכז העברים הצעירים, שפירסם כמה מודעות (מעורפלות למדי) בעתונות היומית והשתתף מאז. בסך הכל אין מספר מקורבי החוג כיום עולה על מספר חבריו עם היוחסדו, לפני עשר שנים, אף כי חבריו התחלפו תכופות. סיכווי של החוג להגיע אי-פעם למעמד של השפעה, לפחות בקרב הדור הצעיר, קלושים למדי.

ליקוי החוג נובעים במידה מסוימת מאופיים של שני ראשיו, קובעי תורתו למעשה, ששניהם משוררים מוכשרים מאד החסרים גישה פוליטית, הרואים את עצמם יותר כנבאים וכמבשרי-תורה מאשר כמנהיגים ומייסדי מפלגה.

בין עורכיו היו אורי אבנרי ומיכאל אלמז, מנהל תיאטרון זירה, ובהתחלה גם עמוס אילון, כיום חבר מערכת הארץ.

מבני הגולה. אולם התזכיר לא הגיע כלל לדיון בוועידה. כי בדיוק בשעת הוועידה שוחרר ממחנה הריכוז אברהם ("יאיר") שטרן, שעלה לאולם הוועידה ברחוב נחלת-בנימין, תל-אביב, הקים מהומה גדולה ופתח בהשתלשלות שהובילה לפילוג אצל ולהקמת לח"י. במהומה זו נשכחו אירי שלח ותזכירו.

בסוף 1940 פרש שלח מן הצ"ח והקים קבוצה עצמאית משלו. הוא קרא לה הועד לגיבוש הנוער העברי. ועד זה התעסף באיזטלה של חשאיות ואלמוניות, הוציא חוברות בלי כתובות ובלי שמות של מחברים. התיאוריה הכללית: היהדות היא עדה דתית.

ילידי הארץ הם עם חדש, עם העברים, שאין לו שום קשר עם העדה היהודית, אלא הנהו המשך ישיר של העם העברי הקדום (עד גלות בבבל).

העברים הם בעלי ארץ עבר, עד נהר פרת, ואין ליהודים הזכות להגר לארץ (אלא בהסכמת העברים, ככל אדם אחר המהגר לארץ זרה).

העברים החדשים יחשלו את הדת היהודית, המסורת היהודית ותרבות היהודית, יחד עם הציונות.

דגל העם החדש הוא דגל תכלת ארגמן, צבעי מלכות ישראל הקדומה, ועליו האות אל"ף העברית הקדומה, העשויה קרני שור, סמל בעל הכנעני.

סופר צעיר מציא פולחן

החוברת הראשונה של הועד לגיבוש עוררה רוגזה רבה כמעט בכל חוגי היישוב. אולם גרעין האומה החדשה, הנוער העברי, שהיה אז עסוק בענייני הגיוס, בהקמת הפלמ"ח וב-

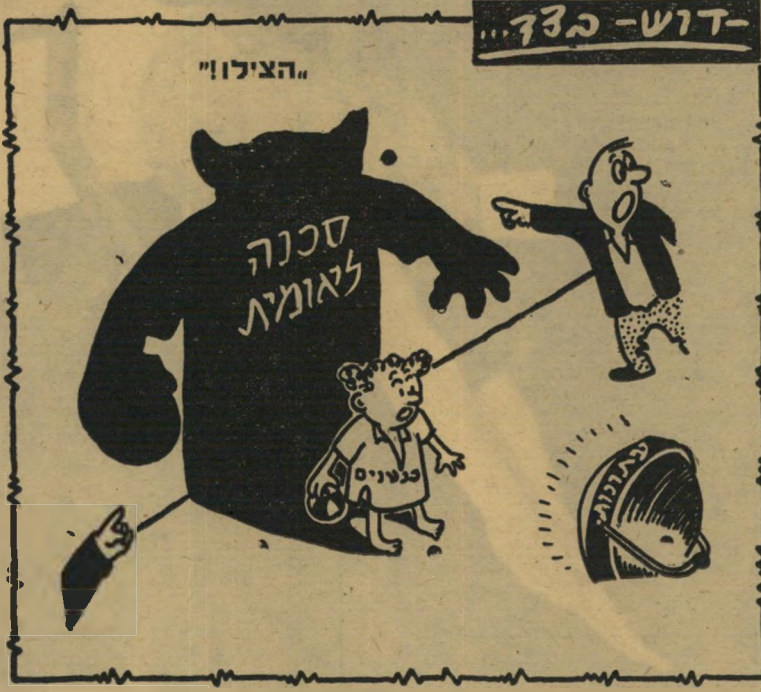
בוצת ה"כנענים" לכותרות תיה הנחפזות שאין לה זקוקים להכחשות כאלה קשר בין הקבוצה ובין

ה מפעם לפעם בפרסום ים. מאחר שלא הציבור זה האמיתית של הקבור לחוגים ואנשים שונים, אף מתנגדים להם. ישנה כנענים" את כל גילויי אותו של הדור הצעיר שייך התואר לקבוצה זו שנים.

וצה קטנה של אנשים. כותרת המשנה היתה הצרפתי, שמה של ית למחצה, שהקימה

בימשפחה רחוק של יצויר קיצוני בקרב התנגש אישית עם החליט לצאת לפעור-

התורות הלאומניות

מחתרת, נשאר איש לתיאוריה המופשטת. תורות רומנטיות, שחיפשו שרשים בעבר רחוק, לא עוררו הד בלבם של דור שהיה איש כמעט במידה שווה לתולדות שבתאי צבי ולדברי הנביא אליהו. בהיותו מטבעו דור מעשי, מעדיף את המעש על העיון ומבקש לעצמו דרכי הגשמה, לא מצא בתורת הועד לגיבוש דרך מעשית לכל פעולה שהיא. בכל זאת ריכז הועד סביבו כחריסר בחורים צעירים, בעלי רמה ניכרת, כמעט כולם משוררים או אומנים שדוקא הצד הרומנטי שבה את לבם. בין אלה היו הפסל יצחק הנציגר (שנטש מאז את הארץ ועבר לאנגליה), המשורר אהרן אמיר, הפסל בנימין תמוז והעתונאי אברהם רימון. מלבד אורי שלח היו כולם בערך בני 22.

אולם חיש מהר התבלטה החולשה המהותית של התורה, שלא היתה לה כל מסקנה מעשית, פוליטית, צבאית או תה"י שבותית. הועד שקד על שמרו, מקורביו התחלפו תכופות, לא עלו מעולם על קומץ זעיר. ממיסדיו נשארו נאמנים לו בפועל רק אירי שלח עצמו, ותלמידו הנאמן, אהרן אמיר. הדבר שהפך את החוג לפיקנטי ומעורר עניין בא דוקא מצד אויביו, מחבר צעיר בשם מתי מגד, שנפגש עם אנשי החוג בפלמ"ח (לפני שטולקו משם) והתקרב לזמן-מה לרעיונותיו, הפיץ עליו את הבדותה שהחוג עורך פולחן כנעני, בו רוקדים הבחורים מסביב לעשתורת ערומה. בדותה ספ"אית זו מצאה לה מהלכים בחוגי כסית, גרמה לכך שעתונאים מבקשי סנסאציות נדבקו עד היום לשם "כנעניב". אנשי החוג עצמו ראו תמיד בשם זה מילת גנאי.

השלטון לידי ההגנה

הועד לגיבוש השתק מאפס כוחות. אולם בסוף 1946 קם חוג אחר, לא קשור אליו במאומה, אשר העתונות הד"בקה גם לו את התו הכנעני, גרמה בזאת גם להתיארה זמנית של הועד לגיבוש.

החוג החדש קרא לעצמו ארץ ישראל הצעירה, אך נודע ברבים בשם כתביהעת שהוציאו, במאבק. הוא עורר משך

תימם אצ"ל, קימם הטיח חוצאום טובות על קופים
 רב, ולא צה מד גס המ כב מס ה. הם בסא ספל מחת ואב המפ רבנ לה

הרוב כשכנ טטית חרשו מחלה וגרמה על על טה כ ישרא בעינו פורס סיכת ליד ג עס ו פסיכו חוליה ארץ ארץ כי הע תם, ל ניס, ה עכריות

שידון כשפני החוג לכ ניסה במו הוא נפגש אז פיטר ב. לאצ"ל. בנ תיאוריה חד

אהדתם ותרן קה. אלה הן פחדו מהתקט כפיצוי בנאב עיר ז'בוט השיוון לא קסת של דיר גורביץ, אך הן: יהודי יהודי ארץ-יש "עבריי". יהודי במלחמת שיה לו צורך להג דומה להגדרה גורביץ ה גדול בהתאם אסיאתי גמ אפריקאי, גם אחמד חוסיין דבר נשאר לם

תכלת-א בינתיים ה שלח (הקורא ה תתף באופן פ עם פיזור החוג בחינות חשבוני תחילה קיוו יוניוסיטית בארץ מפורט, בו דרל רית", אנטייהו בכל הארץ עד לוא היה ש תקחת שוא. ה